

หลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง
การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ

ชื่อหลักสูตร การทำผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ (การทำวาว)
จำนวน ๓ ชั่วโมง

สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดมหาสารคาม
กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

การจัดการศึกษาต่อเนื่อง เพื่อตอบสนองนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ ส่งเสริมสนับสนุนจัดการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเองให้มีการฝึกอบรมอาชีพในชุมชน เพื่อเป็นการเสริมสร้างทักษะใหม่ (New Skill) เพิ่มสมรรถนะ (Up skill) หรือทบทวนทักษะ (Re skill) ให้แก่ประชาชน อาทิ อาชีพเกษตรกร อาชีพค้าขาย อาชีพบริการชุมชน อาชีพหัตถกรรม อาชีพอุตสาหกรรม เพื่อเป็นเครื่องมือในการยกระดับทักษะความรู้ ช่วยประชาชนลดรายจ่ายในครัวเรือน สามารถประกอบอาชีพหลัก หรือเป็นอาชีพเสริมให้แก่ครอบครัวได้ และส่งเสริม สนับสนุน สร้างโอกาสให้เกิด Soft Power เพื่อเปิดโอกาสในการต่อยอดสร้างมูลค่า และ สร้างรายได้ รวมทั้งการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และพัฒนาต่อยอดศิลปะ วัฒนธรรม ภาษา และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้ เป็นที่รู้จักทั้งในประเทศและต่างประเทศ อาทิ ด้านการท่องเที่ยว/งานเทศกาล ประเพณีไทย ด้านดนตรีและศิลปะ ด้านวรรณกรรม/หนังสือ ด้านสินค้าและบริการรวมทั้ง การใช้พื้นที่เป็นสถานที่เรียนรู้วัฒนธรรม ศิลปะ และประวัติศาสตร์ต้องมุ่งเน้นการพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถของประชาชนกลุ่มเป้าหมาย ให้สามารถประกอบอาชีพ สร้างรายได้ที่มั่นคงและมั่นคง

การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเองของ สกร.ระดับอำเภอ เพื่อตอบสนองนโยบายดังกล่าว จึงต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นการปฏิบัติจริง เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากผู้มีประสบการณ์ในอาชีพโดยตรง ผู้สอนเป็นวิทยากรที่มีความรู้ ความสามารถ และเป็นผู้ประกอบการในอาชีพนั้น ๆ ให้มีความสำคัญต่อการประเมินผลการจบหลักสูตรที่เน้นทักษะ ความสามารถ และการมีผลงาน ชิ้นงาน ที่ได้มาตรฐานออกสู่ตลาดได้ การพัฒนาหลักสูตรอาชีพ จึงต้องปรับใหม่โดยการพัฒนาให้ครบวงจร ประกอบด้วย ช่องทางการประกอบอาชีพ ทักษะของอาชีพ การบริหารจัดการ และโครงการอาชีพพร้อมแหล่งเงินทุน และให้ผู้เรียนที่เรียนจบจากหลักสูตรอาชีพมีความมั่นใจว่าจะสามารถประกอบอาชีพสร้างรายได้ ได้อย่างแท้จริง จึงขอให้สถานศึกษาที่นำหลักสูตรที่ได้พัฒนาแล้วนั้น นำมาคัดเลือกให้เหมาะสมกับความต้องการของพื้นที่ และนำไปอนุมัติใช้ในการจัดการเรียนการสอนต่อไป

สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดมหาสารคาม

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
หลักสูตรการทำผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ (การทำวาว)	
ความเป็นมา	๑
หลักการของหลักสูตร	๑
จุดประสงค์การเรียนรู้	๒
กลุ่มเป้าหมาย	๒
ระยะเวลา	๒
การจัดกระบวนการเรียนรู้	๒
สื่อการเรียนรู้	๓
การวัดและประเมินผล	๓
การจบหลักสูตร	๓
เอกสารหลักฐานการศึกษาที่จะได้รับหลังจากจบหลักสูตร	๓
การเทียบโอน	๓
โครงสร้างหลักสูตร ผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ (การทำวาว)	๔
แบบทดสอบก่อนเรียน	๔
ใบความรู้	๔
แบบประเมินผลงานผู้เรียน	๑๒
แบบทดสอบหลังเรียน	๑๓

หลักสูตร การทำผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ (การทำวาว)

จำนวน ๓ ชั่วโมง

กลุ่มอาชีพความคิดสร้างสรรค์

๑. ความเป็นมา

การทำผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ มีทำกันมาตั้งแต่สมัยปู่ ย่า ตา ยาย โดยอาศัยไม้ไผ่ที่ขึ้นอยู่ทั่วไปในป่า เมืองไทยซึ่ง มีอยู่ประมาณ ๑๐๐ ชนิด แต่ที่นิยมนำมาจักสานกัน ได้แก่ ไม้ไผ่ใหญ่ ที่คนนิยมนำมาปลูกไว้รอบ ๆ หมู่บ้าน เพื่อใช้หน่อเป็นอาหารและใช้ลำต้นมาตัดแปลงทำเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่จำเป็นภายในครอบครัว เช่น ตะกร้า ชะลอม กระออม กระดัง ตะแกรง กระเชอ ลอบ ไซ กระติบข้าว หวด หรือมวนหนึ่งข้าว ครุ ไม้ไผ่ การ ทำวาว เป็นต้น เครื่องใช้ต่าง ๆ ที่กล่าวมา ข้างต้นในสมัยก่อนนิยมทำใช้กันเองภายในครอบครัว ตามความจำเป็นของแต่ละ ท้องถิ่นและ การจักสานแต่ละอย่างมีกรรมวิธีที่แตกต่างกัน ยากบ้างง่ายบ้าง ดังนั้นแต่ละคนจึงมีความถนัดใน การทำไม่ เหมือนกัน จึงได้เกิดมีการผลิตเพื่อแลกเปลี่ยนกันขึ้น พอมาช่วงหลัง ๆ ไม้ไผ่หายากขึ้น และคนมีงาน อื่นทำที่มีรายได้ดีกว่าก็หันไปทำงานอย่างอื่นแทนจึงยังคงเหลืออยู่เพียงบางคนหรือบางกลุ่มเท่านั้นที่มีความ ถนัดทาง จักสานเป็นพิเศษหันมายึดอาชีพทางการจักสานเป็นอาชีพหลัก บางคนก็ยึดเป็นอาชีพรองจากการท ำ ไร่ ทำนา โดยอาศัยทำในเวลาว่าง ตอนเย็นหรือกลางคืนที่กลับ จากไร่นาแล้ว เพื่อหารายได้มาจุนเจือ ครอบครัวอีกทาง หนึ่ง การจักสานจากไม้ไผ่นั้นสามารถ นำมาตัดแปลงทำเครื่องใช้ได้หลายอย่าง ดังที่กล่าว มาแล้ว สาเหตุสำคัญ ที่นิยมนำเอาไม้ไผ่มา จักสานก็เพราะว่าไม้ไผ่หาง่าย ไม้แปรรูปได้ง่ายมีความเหนียว สามารถจักเหลา แต่ง ได้หลายขนาด ง่ายแก่การตัด แต่ง ง่ายต่อการนำมาประกอบกันเป็นรูปทรงตามที่ ต้องการ

โดยยึดหลักการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต เน้นชุมชนเป็นฐาน จัดการเรียนรู้ที่เน้น กระบวนการมีส่วนร่วม และประสบการณ์ในประกอบอาชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ไปปรับใช้และพัฒนาอาชีพให้มีอยู่มีกิน มีความเข้มแข็ง และมั่นคงในการ ประกอบอาชีพที่ส่งผลต่อการพัฒนา คุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างต่อเนื่อง

๒. หลักการของหลักสูตร

การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาอาชีพเพื่อการมีงานทำกำหนดหลักการไว้ดังนี้

๑. เป็นหลักสูตรที่เน้นการบูรณาการให้สอดคล้องกับศักยภาพด้านต่างๆ ห้าด้าน ได้แก่ ศักยภาพของทรัพยากรธรรมชาติในแต่ละพื้นที่ ศักยภาพของพื้นที่ตามลักษณะภูมิอากาศ ศักยภาพภูมิประเทศและทำเลที่ตั้งของแต่ละประเทศ ศักยภาพของศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของแต่ละพื้นที่และศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ในแต่ละพื้นที่

๒. มุ่งพัฒนาคนไทยให้ได้รับการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพและการมีงานทำอย่างมีคุณภาพทั่วถึงและเท่าเทียมกัน สามารถสร้างรายได้ที่มั่นคง และเป็นบุคคลที่มีวินัยเปี่ยมไปด้วยคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึก ความรับผิดชอบต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม

๓. ส่งเสริมให้มีความร่วมมือในการดำเนินงานร่วมกับภาคีเครือข่าย

๔. เน้นการฝึกปฏิบัติจริงเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำไปประกอบอาชีพให้เกิดรายได้ที่มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนในอาชีพส่งเสริมให้มีการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์เข้าสู่หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

๕. ส่งเสริมให้มีการเทียบโอน ความรู้และประสบการณ์เข้าสู่หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

๖. เพื่อพัฒนาให้ประชาชนเกิดความรู้และทักษะอาชีพสามารถนำไปประกอบอาชีพหลักหรืออาชีพเสริมได้

๗. เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจและทักษะรวมทั้งความคิด สร้างสรรค์ในการประดิษฐ์การจักสานไม้ไผ่

๘. เพื่อเผยแพร่ภูมิปัญญาการทำผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ (การทำวาว)

๙. เพื่อให้ประชาชนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ในลักษณะการรวมกลุ่มเป็นการร่วมกันคิดร่วมกันทำ และร่วมกันพัฒนาก่อให้เกิดความรักความสามัคคีในชุมชน

๓. จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการเลือกประเภทของไม้ไผ่มาใช้ในการทำผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ได้ (การทำวาว)

๒. เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในการนำไม้ไผ่มาทำวาว เป็นความรู้ในการสร้างอาชีพได้

๓. เพื่อให้ผู้เรียนได้นำวัสดุจากธรรมชาติที่อยู่ในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์

๔. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายคือประชาชนกลุ่มเป้าหมายนอกระบบโรงเรียน

๑. ผู้ที่ไม่มีอาชีพ

๒. ผู้ที่มีอาชีพและต้องการพัฒนาอาชีพ

๓. ผู้ที่ต้องการเปลี่ยนอาชีพ

๕. ระยะเวลา

ระยะเวลาตลอดหลักสูตร จำนวน ๓ ชั่วโมง

๑. ภาคทฤษฎี จำนวน ๓๐ นาที

๒. ภาคปฏิบัติ จำนวน ๒ ชั่วโมง ๓๐ นาที

๖. การจัดกระบวนการเรียนรู้

วิธีจัดกระบวนการเรียนรู้ ใช้รูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย ดังนี้

๑. ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร/ภูมิปัญญา

๒. การศึกษาดูงานจากแหล่งเรียนรู้

๓. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้

๔. การฝึกปฏิบัติจริง

๖. การจัดการเรียนรู้

หมายเหตุ การจัดกระบวนการเรียนรู้ แบ่งเป็น ๓ ระยะ

ระยะที่ ๑ เรื่องที่ ๑ - ๓ ศึกษาทฤษฎีและฝึกปฏิบัติจริงตามโครงสร้างหลักสูตร
(เรียนรู้ ร่วมกับวิทยากร)

ระยะที่ ๒ เรื่องที่ ๓ การจักสานไม้ไผ่ผู้เรียนฝึกและเรียนรู้ด้วยตนเอง

ระยะที่ ๓ เรื่องที่ ๔ - ๕ ศึกษาทฤษฎีและฝึกปฏิบัติจริงตามโครงสร้างหลักสูตร
(เรียนรู้ร่วมกับวิทยากร)

๗. สื่อการเรียนรู้

๑. สื่อบุคคล ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้รู้ และวิทยากร
๒. เอกสารประกอบการเรียนรู้ หนังสือ ตำรา ใบงาน ใบความรู้แผ่นพับ
๓. ตัวอย่างของชิ้นงาน
๔. วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ฝึกปฏิบัติ
๕. รูปภาพประกอบ
๖. อุปกรณ์ประกอบการฝึกทักษะอาชีพ

๘. การวัดและประเมินผล

๑. การประเมินความรู้ภาคทฤษฎีระหว่างเรียนและจบหลักสูตร
๒. การประเมินผลระหว่างเรียนจากการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพเพียงพอ สามารถสร้างรายได้

๙. การจบหลักสูตร

๑. มีเวลาเรียนและฝึกปฏิบัติตามหลักสูตรไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐
๒. มีผลการประเมินผ่านตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐
๓. มีผลงานที่ได้มาตรฐานเป็นที่พึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐

๑๐. เอกสารหลักฐานการศึกษาที่จะได้รับหลังจากจบหลักสูตร

๑. หลักฐานการประเมินผล
๒. ทะเบียนคุมวุฒิบัตร
๓. วุฒิบัตรการศึกษา ออกโดยสถานศึกษา

๑๑. การเทียบโอน

หลักสูตรการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำ ผู้เรียนที่จบหลักสูตรนี้แล้ว สามารถนำผลการเรียนมาเทียบ โอนกับหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ในสาระการประกอบอาชีพที่ สถานศึกษาได้จัดทำขึ้นได้

โครงสร้างหลักสูตร การทำผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ (การทำว่าว)

เรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	การจัดกระบวนการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การวัดและประเมินผล	ชั่วโมง	
						ทฤษฎี	ปฏิบัติ
ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับ การทำผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ (การทำว่าว)	เพื่อให้ผู้เรียน เห็นความสำคัญของการประกอบอาชีพ การทำผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ (การทำว่าว)	ความสำคัญใน การ ประกอบอาชีพ การทำผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ (การทำว่าว)	๑.ศึกษาข้อมูลจาก เอกสาร/ ภูมิปัญญา ๒.การศึกษาดูงานจาก แหล่งเรียนรู้ ๓.การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ๔.การฝึกปฏิบัติจริง	๑. สื่อบุคคล ภูมิ ปัญญา ท้องถิ่น ผู้รู้ และวิทยากร ๒. เอกสาร ประกอบการเรียนรู้ หนังสือ ตำรา ใบงาน ใบความรู้แผ่นพับ ๓. ตัวอย่างของ ชิ้นงาน ๔. วัสดุอุปกรณ์ ที่ใช้ ฝึกปฏิบัติ ๕. รูปภาพ ประกอบ ๖. อุปกรณ์ ประกอบการฝึก ทักษะอาชีพ	๑. การประเมิน ระหว่าง เรียนและ เมื่อจบหลักสูตร ๒. ประเมินระหว่าง เรียน จากการ ปฏิบัติกิจกรรม ตามที่กำหนด	๓๐ นาที	-

โครงสร้างหลักสูตร การสานตะกร้าจากเส้นพลาสติก

เรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	การจัดกระบวนการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การวัดและประเมินผล	ชั่วโมง	
						ทฤษฎี	ปฏิบัติ
- ขั้นตอนใน การเตรียม อุปกรณ์ – เพื่อให้ผู้เรียนทราบถึง ขั้นตอนการเตรียมอุปกรณ์	- เพื่อให้ผู้เรียนทราบถึงขั้นตอนการเตรียมอุปกรณ์การทำผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ (การทำวาว)	ขั้นตอนการเตรียมอุปกรณ์ - การทำวาว - กระติบขาวเหนียว - ตะกร้า - ไซดักปลา - ของใส่ปลา เป็นต้น	๑. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ๔. การฝึกปฏิบัติจริง หมายเหตุ การจัด กระบวนการเรียนรู้ แบ่งเป็น ๓ ระยะ ระยะที่ ๑ เรื่องที่ ๑ - ๓ ศึกษาทฤษฎีและฝึกปฏิบัติ จริงตามโครงสร้างหลักสูตร (เรียนรู้ ร่วมกับ วิทยากร) ระยะที่ ๒ เรื่องที่ ๓ ผู้เรียนฝึกและเรียนรู้ด้วย ตนเอง ระยะที่ ๓ เรื่องที่ ๔ ศึกษา ทฤษฎีและฝึกปฏิบัติจริง ตามโครงสร้างหลักสูตร (เรียนรู้ ร่วมกับวิทยากร)	๑.ศึกษาข้อมูลจาก เอกสาร/ ภูมิปัญญา ๒.การศึกษา ดูงาน จากแหล่งเรียนรู้ ๓.การ แลกเปลี่ยน เรียนรู้ ๔.การฝึกปฏิบัติจริง	๑. สื่อบุคคล ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้รู้ และ วิทยากร ๒. เอกสารประกอบการ เรียนรู้ หนังสือ ตำรา ใบงาน ใบความรู้แผ่นพับ ๓. ตัวอย่างของชิ้นงาน ๔. วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ฝึกปฏิบัติ ๕. รูปภาพประกอบ ๖. อุปกรณ์ประกอบการฝึกทักษะอาชีพ	-	๑ ชั่วโมง

โครงสร้างหลักสูตร การสานตะกร้าจากเส้นพลาสติก

เรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	การจัดกระบวนการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การวัดและประเมินผล	ชั่วโมง	
						ทฤษฎี	ปฏิบัติ
วิธีการทำผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ (การทำวาว)	- เพื่อให้ผู้เรียนทราบถึงวิธีการทำผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ (การทำวาว)	๑.วิธีการทำผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ (การทำวาว) -การทำวาว -การจักสานผลิตภัณฑ์กระติบข้าว เหนียว -การจักสานผลิตภัณฑ์จักสาน ตะกร้า -การจักสานผลิตภัณฑ์จักสาน ไช -การจักสานผลิตภัณฑ์จักสาน ช้อง ใส่ปลา	การฝึกปฏิบัติจริง หมายถึง การจัด กระบวนการเรียนรู้ แบ่งเป็น ๓ ระยะ ระยะที่ ๑ เรื่องที่ ๑ - ๓ ศึกษาทฤษฎีและฝึกปฏิบัติ จริงตามโครงสร้าง หลักสูตร (เรียนรู้ร่วมกับ วิทยากร) ระยะที่ ๒ เรื่องที่ ๓ ผู้เรียนฝึกและเรียนรู้ด้วยตนเอง ระยะที่ ๓ เรื่องที่ ๔ ศึกษา ทฤษฎีและฝึกปฏิบัติจริงตามโครงสร้างหลักสูตร (เรียนรู้ร่วมกับวิทยากร)	๑. สื่อบุคคล ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้รู้และวิทยากร ๒. เอกสารประกอบการเรียนรู้ หนังสือ ตำรา ใบงาน ใบความรู้แผ่นพับ ๓. ตัวอย่างของชิ้นงาน ๔. วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ฝึกปฏิบัติ ๕. รูปภาพประกอบ ๖. อุปกรณ์ประกอบการฝึกทักษะอาชีพ	๑. การประเมินระหว่างเรียนและ เมื่อจบหลักสูตร ๒. ประเมิน ระหว่างเรียนจาก การปฏิบัติกิจกรรม ตามที่กำหนด	-	๑ ชั่วโมง

โครงสร้างหลักสูตร การสานตะกร้าจากเส้นพลาสติก

เรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	การจัดกระบวนการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การวัดและประเมินผล	ชั่วโมง	
						ทฤษฎี	ปฏิบัติ
การบริหารจัดการในการประกอบอาชีพ	- คำนวนราคาจำหน่าย งานการทำผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ (การทำว่าว) - ระบุช่องทางการจัดจำหน่ายงาน ผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ (การทำว่าว)	การบริหารจัดการในการประกอบ อาชีพ ๔.๑. องค์ประกอบ การประกอบ อาชีพ - เวลา - แรงงาน - ทุน – แหล่งวัตถุดิบ - แหล่งจัดจำหน่าย ๔.๒. การจัดการอาชีพ - ผลิตภัณฑ์ - ราคา – การจัดจำหน่าย - และการส่งเสริม การตลาด ๔.๓. การทำจัดทำบัญชีรายรับ – รายจ่าย ๔.๔. คุณลักษณะของผู้ประกอบ ธุรกิจที่ดี	การฝึกปฏิบัติจริง หมายเหตุ การจัด กระบวนการเรียนรู้ แบ่งเป็น ๓ ระยะ ระยะที่ ๑ เรื่องที่ ๑ - ๓ ศึกษาทฤษฎีและฝึกปฏิบัติ จริงตาม โครงสร้าง หลักสูตร (เรียนรู้ ร่วมกับ วิทยากร) ระยะที่ ๒ เรื่องที่ ๓ ผู้เรียนฝึกและเรียนรู้ด้วย ตนเอง ระยะที่ ๓ เรื่องที่ ๔ ศึกษา ทฤษฎี และฝึกปฏิบัติจริง ตามโครงสร้าง หลักสูตร (เรียนรู้ร่วมกับวิทยากร)	๑. สื่อบุคคล ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้รู้ และวิทยากร ๒. เอกสารประกอบการเรียนรู้ หนังสือ ตำรา ใบงาน ใบความรู้แผ่นพับ ๓. ตัวอย่างของชิ้นงาน ๔. วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ฝึกปฏิบัติ ๕. รูปภาพประกอบ	๑. การทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน ๒. การประเมินผลงานระหว่างเรียนจากการปฏิบัติ	๓๐ นาที	-

แบบทดสอบก่อนเรียน

๑. เครื่องจักสาน มีความหมายตรงกับข้อใด

- ก. ของใช้ทำจากเครื่องเงิน
- ข. ของใช้ทำจากวัสดุที่เป็นเส้น
- ค. ของใช้ทำจากวัสดุสังเคราะห์
- ง. ของใช้ทำจากไม้ไผ่และหวาย

๒. การเรียนรู้การทำผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ในอดีตส่วนใหญ่เรียนด้วยวิธีใด

- ก. โดยถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ
- ข. โรงเรียนเปิดสอนการจักสาน
- ค. เรียนโดยมีวิทยากรมาให้ความรู้
- ง. ผู้นำชุมชนรับการอบรมและมาถ่ายทอด

๓. การประดิษฐ์ของใช้มุ่งเน้นข้อใดเป็นสำคัญ

- ก. สวยงาม
- ข. ประโยชน์ใช้สอย
- ค. รูปแบบแปลกใหม่
- ง. สามารถนำไปวางจำหน่ายได้

๔. ไม้ไผ่ชนิดใดที่นิยมนำมาทำ เครื่องจักสานทั้งหมด

- ก. ไผ่เหี่ยะ, ไผ่ไร่, ไผ่สีสุก
- ข. ไผ่หนวล, ไผ่รวก, ไผ่บง
- ค. ไผ่ข้าวหลาม, ไผ่ตง, ไผ่ไร่
- ง. ไผ่ข้าวหลาม, ไผ่บง, ไผ่เหี่ยะ

๕. การทำวาวจากไม้ไผ่ ใช้ผ้าอะไรประกอบทำวาว

- ก. ผ้าร่ม
- ข. กระดาษย่น
- ค. กระดาษแก้ว
- ง. ถูกทุกข้อ

ใบความรู้

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการทำผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ (การทำว่าว)

การทำผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ (การทำว่าว) มีทำกันมาตั้งแต่สมัยปู่ ย่า ตา ยาย โดยอาศัยไม้ไผ่ที่ขึ้นอยู่ทั่วไปในป่า เมืองไทยซึ่ง มีอยู่ประมาณ ๑๐๐ ชนิด แต่ที่นิยมนำมาจักสานกัน ได้แก่ ไม้ไผ่ใหญ่ ที่คนนิยมนำมาปลูกไว้รอบ ๆ หมู่บ้าน เพื่อใช้หน่อเป็นอาหารและใช้ลำต้นมาดัดแปลงทำเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่จำเป็นภายในครอบครัวเช่น ตะกร้า ชะลอม กระออม กระดัง ตะแกรง กระเชอ ลอบ ไช กระติบข้าว หวด หรือมวนหนึ่งข้าว ครุ ไม้ไผ่การทำว่าว เป็นต้น เครื่องใช้ต่าง ๆ ที่กล่าวมา ข้างต้นในสมัยก่อนนิยมทำใช้กันเองภายในครอบครัว ตามความจำเป็นของแต่ละท้องถิ่นและ การจักสานแต่ละอย่างมีกรรมวิธีที่แตกต่างกัน ยากบ้างง่ายบ้าง ดังนั้นแต่ละคนจึงมีความถนัดใน การทำไม่ เหมือนกัน จึงได้เกิดมีการผลิตเพื่อแลกเปลี่ยนกันขึ้น พอมาช่วงหลัง ๆ ไม้ไผ่หายากขึ้น และคนมีงาน อื่นทำที่มีรายได้ดีกว่าก็หันไปทำงานอย่างอื่นแทนจึงยังคงเหลืออยู่เพียงบางคนหรือบางกลุ่มเท่านั้นที่มีความ ถนัดทาง จักสานเป็นพิเศษหันมายึดอาชีพทางการจักสานเป็นอาชีพหลัก บางคนก็ยึดเป็นอาชีพรองจากการท ไร่ ทำนา โดยอาศัยทำในเวลาว่าง ตอนเย็นหรือกลางคืนที่กลับ จากไร่นาแล้ว เพื่อหารายได้มาจุนเจือ ครอบครัวอีกทาง หนึ่ง การจักสานจากไม้ไผ่นั้นสามารถ นำมาดัดแปลงทำเครื่องใช้ได้หลายอย่าง ดังที่กล่าว มาแล้ว สาเหตุสำคัญ ที่นิยมนำเอาไม้ไผ่มา จักสานก็เพราะว่าไม้ไผ่หาง่าย ไม้แปรรูปได้ง่ายมีความเหนียว สามารถจักเหลา แต่ง ได้หลายขนาด ง่ายแก่การตัด แต่ง ง่ายต่อการนำมาประกอบกันเป็นรูปทรงตามที่ ต้องการ

โดยยึดหลักการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต เน้นชุมชนเป็นฐาน จัดการเรียนรู้ที่เน้น กระบวนการมีส่วนร่วม และประสบการณ์ในประกอบอาชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ไปปรับใช้และพัฒนาอาชีพให้มีอยู่มีกิน มีความเข้มแข็ง และมั่นคงในการ ประกอบอาชีพที่ส่งผลต่อการพัฒนา คุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างต่อเนื่อง

ว่า เป็นสิ่งประดิษฐ์ของมนุษย์ เพื่อเป็นการละเล่น สร้างความบันเทิง และเพื่อประโยชน์อย่างอื่นอีกมาเป็น เวลานับพันปีมาแล้ว มีการเล่นว่าวไทยในของทุก ๆ ภาค อาจจะมีแตกต่างกันบ้างในลักษณะ ของว่าว กีฬาเล่นว่าว ผู้เล่นว่าวจะมีความสุข ผู้ชมได้รับความเพลิดเพลิน ตื่นตา ตื่นใจ นับได้ว่าเป็นความภูมิใจของ ภูมิปัญญาของคนไทย ที่ควรจะรักษาสืบต่อไป ซึ่งว่าวไทยมีการเล่นกันมาตั้งแต่สมัย สุโขทัย สมัยอยุธยา และสมัยรัตนโกสินทร์ ไทยเรารู้จักการเล่นว่าวมาไม่ต่ำกว่า ๗๐๐ ปี โดยมีการแบ่งว่าวออกเป็น ภาคต่าง ๆ ดังนี้

ภาคกลางมี ว่าวจุฬา ว่าวปักเป้า ว่าวคู่ยู่ยู่ ว่าวหาง ว่าวอีแปด ว่าวอีลุ่ม

ภาคเหนือจะมีรูปร่างคล้ายว่าวปักเป้าของภาคกลาง แต่ไม่มีหาง

ภาคตะวันออกมี ว่าวอีลุ่ม ว่าวหาง ว่าวอีแปด ว่าวคู่ยู่ยู่ ว่าวกระดาด ว่าวมะกอก

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมี ว่าวหาง ว่าวคู่ยู่ยู่ ว่าวอีลุ่ม

ภาคใต้มี ว่าวนก ว่าวนกปีกแฉ่น ว่าวนกยูง ว่าวปลาวาฬ ว่าวปลาหมึก ว่าวควาย ว่าวบายาง และว่าว กระบอก แต่ชาวบ้านนิยมเล่นว่าววงเดือนเพียงอย่างเดียว มีลักษณะคล้ายวงเดือน

วัสดุอุปกรณ์ในการทำว่าวไทยจะใช้ไม้ไผ่สีสุก ซึ่งโบราณถือว่าเป็นไม้มงคล ชาวไร่ ชาวนามักจะปลูกไม้ไผ่ สีสุกไว้ตามรอบ ๆ บ้าน เวลาไถนาจะเอาไม้ไผ่สีสุกตรงขอ ซึ่งจะเหนียวและแข็ง มาทำเป็น แฉกเทียมควายไถนา จะมีความแข็งแรง มีสปริง หักยาก ไม้ไผ่สีสุกที่คัดมาทำว่าวจะมีความเหนียว มีสปริง มีน้ำหนัก เบา แต่ถ้าจะทำว่าวให้เด็กเล่นหรือลูกหลานเล่น จะใช้ไม้ไผ่สีสุกที่มีอายุแก่หน่อยก็ สามารถใช้ทำว่าวได้ มาเจียดเป็นแผ่น ๆ สำหรับขึ้นโครง แต่ถ้าจะทำว่าวจุฬาก็จะใช้ไม้ไผ่ที่มีอายุ ๗ ปี จะได้ขนาดไม้ ที่พอดี ถ้าใช้ไม้แก่เกินไปก็ไม้ดีจะกระด้าง ไม้อ่อนเกินไปไม่ดี ถ้าจะทำว่าวอีลุ่มอายุไม้ ประมาณ ๓ - ๔ ปี จะทำว่าวอีลุ่ม ว่าวเล่นธรรมดา ว่าวแค้น ก็สามารถใช้ไม้ลูกท้อก็ได้ แต่จะเล่นได้สักปีเดียว หรือสักพักว่าวก็จะหัก เพราะไม้ไม่มีสปริง และเพราะในสมัยบรรพบุรุษ หลวงปู่ หลวงพ่อ ท่าน พระยาเก่า ๆ ไม่มีอะไรจะเล่น ก็จะเล่นว่าว เช่น หลวงปู่สรวง หลวงพ่อวัดไร่ขิง หลวงพ่อวัดเกสร หรือพระยาพิชัย ดาบหัก พอมาสถียมนักคนไทย ที่อยากจะให้สำเร็จผลที่ตนต้องการก็จะบ่นว่า ถ้าสำเร็จตามที่ต้องการ การแล้วก็จะเอว่าวมาถวาย ทำให้ว่าวขายได้ดี

ต่อมากระดาด กระดาดทำว่าวที่ดีที่สุดจะเป็นกระดาดฟาง ซึ่งในสมัยก่อนจะเป็นกระดาดฟางจากประเทศ จีน แต่เดี๋ยวนี้เป็นกระดาดฟางที่มาจากประเทศไต้หวัน แล้วก็มีการดัดย่น กระดาดแก้ว และ กระดาดสาฟางซึ่งเอามาแทนกระดาดฟางของเมืองจีน ใช้สำหรับทำว่าวแข่ง กระดาดเงิน กระดาดทอง เอามาตกแต่ง เป็นรูปปลาตัวเล็ก ๆ เอาไว้แต่งว่าวจุฬาให้สวย แต่จริง ๆ แล้วแต่งเพื่อให้ว่าวมีกำลัง จะ ต้องผูกสลักลึงใช้กระดาดปลาติดให้มีความแข็งแรง ให้มลปะทะ ว่าวตัวใหญ่ ๆ จะไม่ขาด จะเป็นเหมือนตารางซึ่งเมื่อเวลา ลมพัดข้างบนแรง ๆ กระดาดจะไม่ทะลุ

วัสดุต่อมาก็เป็นเชือก เชือกสำหรับผูกคอขลุ่ย เชือกสำหรับเล่นว่าว กระดาดเงินสำหรับผูกขลุ่ย แล้วก็แปะตี ตาราง มีแปะเปียกติดกระดาด กาวลาเท็กซ์ ซึ่งแปะเปียกกับกาวลาเท็กซ์จะเป็นคนละส่วนกัน แปะเปียกเอาไว้สำหรับติดกระดาดเพื่อไม่ให้กระดาดเป็นขอบกระดาด ถ้าใช้กาว ลาเท็กซ์มาติดกระดาดพอแห้งแล้ว จะเป็นกระดาดแข็ง ๆ เวลาที่ใช้กาวลาเท็กซ์ผูกเชือกกระดาดเข้ากับไม้ด้วยกาว กาวลาเท็กซ์ จะยึดไม่ให้หลุด ไม่ให้เคลื่อนได้ เพราะว่าว่าวจุฬาต้องการความแข็งแรงตรงผูกตรงนี้ สำหรับว่าวของเด็กนี้ ว่าวอีลุ่ม ว่าวอีแปด ว่าวหัวแตก จะใช้แปะเปียกทำก็ได้ พอทำเสร็จก็ใช้เชือกสำหรับร้อยรูทำคอขลุ่ย

ผูกเชือกแล้วก็ร้อยรู ทำคอขุข ผูกด้าย

นอกจากนี้ก็ยังมียุติตุที่ตอกออกมาเป็นรู เป็นดอกไม้ เป็นรูปกลม ๆ ใช้สำหรับติดรูปปลากับตารางผูก ซึ่งว่าจุฬาคจะเรียกผูกสักติดตรงสี่เหลี่ยม ก็ยังมีกรรไกรตัดกระดาษ มีดสำหรับหลาวไม้ ซึ่งเมื่อเรามีวัสดุอุปกรณ์เหล่านี้ก็จะสามารถที่จะทำว่าวได้ทุกชนิดและก็สนุก

ขั้นตอนการทำเริ่มจากเลือกไม้ไผ่สีสุกมาตัดตามขนาดของว่าวที่ต้องการ แล้วก็ผ่าไม้ โกงไม้ที่ผ่าเป็นอัน ๆ ถ้าไม้ไผ่คดก็ต้องตัดให้ตรง โกงไม้ให้ได้รูปร่าง ตรวจดูว่าไม้ไผ่มีมอดกินหรือเปล่า เมื่อได้ไม้ตามขนาดที่จะทำว่าวอะไรแล้ว ก็วัดสัดส่วนที่เราจะทำว่าว มีไม้โครงกลาง ไม้ปีก ซึ่งไม้ปีกจะยาวกว่าไม้โครงกลางนิดหน่อย หลาวจนได้ขนาด ต้องติดดูว่ามัดติดกับลมได้ดี คือไม่ให้ไม้ใหญ่หรือเล็กเกินไป ส่วนหัวจะเล็กหน่อย ส่วนท้ายว่าวจะเรียวยาวมาหน่อย ปีกไม้ก็ต้องหลาวให้ตรงกลางใหญ่ ปลายปีกเล็ก เอามาผูกกับไม้คางแล้วจับไม้วาง เอาไม้ปีกผูกกับไม้คางให้ต่ำกว่าจากหัวลงประมาณ ๑๑.๕ ส่วน เสร็จแล้วผูกให้แน่น เอาเชือกผูกส่วนท้าย แล้วจึงมาตรงปลายปีก ซึ่ง ๒ มุมขึ้นไป เชือกจะยาวประมาณ ๓๓ ส่วน ตรงหัวพอเอาลงมาตรงที่โค้งจะพอดี ถือว่าเป็นว่าวที่ทำแล้วขึ้นได้ดี รูปร่างว่าวที่มีลักษณะค่อนข้างสี่เหลี่ยมจะขึ้นง่าย ต่อมาก็ใช้กระดาษฟาง กระดาษสา กระดาษแก้ว ปะตามริม ตามเชือกด้วยแป้งเปียก ตรงภูก็ตัดกระดาษมาทำเป็นภู เมื่อแป้งเปียกแห้งก็ตัดกระดาษกลม ๆ หนาหน่อยติดตรงที่ผูกไม้ปีกกับไม้คาง เอากระดาษแปะแล้วช่วงจากผูกอกกับปีกลงมาถึงกันแบ่งครึ่ง แปะเป็นกระดาษกลม ๆ ไว้อีกหนึ่งอัน เพื่อจะเจาะคอขุขอันบนกับอันล่าง ซึ่งคอขุขยาวพอประมาณ ปลายหนึ่งผูกตรงไม้ผูกอันกลางกับปีก และปลายอีกอันหนึ่งก็ผูกวงกลมไว้ตรงกึ่งกลาง พอผูกแล้วไม้จะเป็นสายขุขขึ้นมา เมื่อเป็นสายขุขแล้วก็ กะให้เท่ากัน เส้นหน้ากับเส้นหลังให้เท่ากัน ก็เป็นอันเสร็จ เวลาจะเล่นก็เอาเชือกเล่นว่าว

เจาะคอขุข แล้วก็เอาไปขึ้นเล่น ถ้าให้เด็ก ๆ เล่นต้องต่อหางอีกนิดหน่อย ก็จะทำให้ว่าวขึ้นนิ่ง ไม่มีพยศ

ก่อนจะนำว่าวขึ้นไปเล่นขึ้นสู่ท้องฟ้า ควรจะตรวจสอบความสมบูรณ์ คือ เช็ควงกระดาษไม่ขาด ไม้ไม่เคาะ คอขุขผูกต้องติดแน่น ส่วนเชือกก็ต้องดูไม่เก่า ไม่มีแมลงมาแตะ เก็บรักษาไว้ดี ก็สามารถนำเอาไปเล่นได้ ปัญหาในการทำว่าวไทย ผู้ทำว่าวต้องมีทักษะในการทำ ยิ่งการหลาวไม้ทำว่าวเยอะ ๆ จะสามารถรู้ได้เลยว่า ถ้าหลาวไม้ขนาดนี้ ต้องมีสปริงขนาดไหน ใหญ่ขนาดไหน เล็กขนาดไหน

เสน่ห์ของว่าวไทย ถ้าเป็นว่าวจุฬาคจะเปรียบเหมือนเป็นรามเกียรติ์ จะมีส่วนที่เป็นหนุมาน จากการหลาวขา กบสัน แล้วก็คัมหมอย เมื่อเวลาขึ้นว่าวไปแล้ว ก็จะสายเหมือนหนุมาน มันตึงเลี้ยวซ้ายเลี้ยวขวาได้ จะดูสวยและก็น่ารัก ถ้าอีกชนิดหนึ่งจะมีลักษณะเรียวยาว จะหลาวไม้ทรงมนุษย์หรือทรงพระรามเดินดง เวลาว่าวขึ้นไปจะสายแบบองอาจ จะไม่สายแบบลิง มองแล้วจะเร้าใจ ดุมีเสน่ห์ จึงควรจะสนับสนุนอนุรักษ์การทำว่าวไทยเอาไว้ ซึ่งตอนนี้ได้มีการเรียนการสอนในหลักสูตรศิลปะวิชาทำว่าวแล้ว และได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากรัฐบาล มีสมาคมว่าวพลิตแห่งประเทศไทยแล้ว

ชื่อ – สกุล.....

หลักสูตร..... กลุ่ม.....

คำชี้แจง : ให้วิทยากรประเมินผลงานของผู้เรียนตามหัวข้อที่กำหนดให้

ประเด็นที่ประเมิน	คะแนนประเมิน (๑๐ คะแนน)
๑. ความรู้ความเข้าใจเนื้อหาสาระ (๒๐ คะแนน)	
๑.๑ ทดสอบความรู้ความเข้าใจ	
๑.๒ สอบถามความรู้ความเข้าใจ	
๒. ทักษะการปฏิบัติ (๔๐ คะแนน)	
๒.๑ สังเกตการณ์ปฏิบัติในระหว่างการเรียนรู้การจัดกิจกรรม	
๒.๒ ประเมินโดยให้สาธิต	
๒.๓ แสดงขั้นตอนวิธีการปฏิบัติ	
๒.๔ ประเมินจากกระบวนการมีส่วนร่วม	
๓. คุณภาพผลงาน ผลการปฏิบัติ	
๓.๑ สังเกตผลงาน	
๓.๒ ตรวจสอบผลงาน	
๓.๓ มีความคิดสร้างสรรค์	
๓.๔ ผลการปฏิบัติว่าเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดหรือไม่	
รวมคะแนน (๑๐๐ คะแนน)	

หมายเหตุ การประเมินผลการจบหลักสูตรอาจดำเนินการได้ ดังนี้

- การประเมินระหว่างเรียน และเมื่อจบหลักสูตร
- ประเมินครั้งเดียวก่อนจบหลักสูตร

ทั้งนี้ เกณฑ์การจบหลักสูตร จะต้องได้คะแนนรวมไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖๐ จึงจะผ่านเกณฑ์การประเมิน

ลงชื่อ

(

วิทยากร

)

แบบทดสอบหลังเรียน

๑. การเรียนรู้การการทำผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ในอดีตส่วนใหญ่เรียนด้วยวิธีใด

- ก. โดยถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ
- ข. โรงเรียนเปิดสอนการจักสาน
- ค. เรียนโดยมีวิทยากรมาให้ความรู้
- ง. ผู้นำชุมชนรับการอบรมและมาถ่ายทอด

๒. เครื่องจักสาน มีความหมายตรงกับข้อใด

- ก. ของใช้ทำจากเครื่องเงิน
- ข. ของใช้ทำจากวัสดุที่เป็นเส้น
- ค. ของใช้ทำจากวัสดุสังเคราะห์
- ง. ของใช้ทำจากไม้ไผ่และหวาย

๓. การทำวาวจากไม้ไผ่ ใช้ผ้าอะไรประกอบทำวาว

- ก. ผ้าร่ม
- ข. กระดาษย่น
- ค. กระดาษแก้ว
- ง. ถูกทุกข้อ

๔. การประดิษฐ์ของใช้มุ่งเน้นข้อใดเป็นสำคัญ

- ก. สวยงาม
- ข. ประโยชน์ใช้สอย
- ค. รูปแบบแปลกใหม่
- ง. สามารถนำไปวางจำหน่ายได้

๕. ไม้ไผ่ชนิดใดที่นิยมนำมาทำ เครื่องจักสานทั้งหมด

- ก. ไผ่เหียะ, ไผ่ไร่, ไผ่สีสุก
- ข. ไผ่นวล, ไผ่รวก, ไผ่บง
- ค. ไผ่ข้าวหลาม, ไผ่ตง, ไผ่ไร่
- ง. ไผ่ข้าวหลาม, ไผ่บง, ไผ่เหียะ

เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน**เฉลย**

- 1.ง
- 2.ก
- 3.ข
- 4.ง
- 5.ง

เฉลยแบบทดสอบหลังเรียน**เฉลย**

- 1.ข
- 2.ง
- 3.ง
- 4.ข
- 5.ง